

HØJESTERETS DOM

afsagt tirsdag den 17. november 2020

Sag 52/2020

(1. afdeling)

Anklagemyndigheden

mod

T

(advokat Jesper Storm Thygesen, beskikket)

I tidligere instanser er afsagt dom af Retten i Næstved den 29. marts 2019 (5373/2018) og af Østre Landsrets 15. afdeling den 27. februar 2020 (S-985-19).

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Thomas Rørdom, Poul Dahl Jensen, Jens Peter Christensen, Hanne Schmidt og Oliver Talevski.

Påstande mv.

Dommen er anket af anklagemyndigheden med påstand om, at forhold 5 henføres under straffelovens § 81 a, stk. 1, og forhold 6 under straffelovens § 81 a, stk. 2, og om skærpelse af straffen.

T har påstået stadfæstelse.

Anklagemyndigheden har i ankemeddelelsen for Højesteret ændret tiltalen i sagens forhold 5 og 6, således at der i forhold 5 efter ”med baggrund i en igangværende konflikt mellem grupperingerne Bandidos og Satudarah” tilføjes ”eller på en måde, der var egnet til at fremkalde en sådan konflikt”, ligesom der i forhold 6 efter ”med baggrund i en igangværende konflikt mellem grupperingerne Bandidos og Satudarah” tilføjes ”eller på en måde, der var egnet til at fremkalde en sådan konflikt”.

T har protesteret imod anklagemyndighedens ændring af tiltalen i forhold 5 og 6.

Retsgrundlag

Straffelovens § 81 a

Straffelovens § 81 a lyder:

”§ 81 a. Den straf, der er foreskrevet i denne lovs §§ 119, 123, 192 a og 244, § 244, jf. § 247, § 245, § 245, jf. § 247, § 246, jf. § 245, § 246, jf. § 245, jf. § 247, § 252, stk. 1, § 260, stk. 1, § 261, stk. 1 og 2, § 266, § 285, stk. 1, jf. § 281, § 286, stk. 1, jf. § 281, og § 288 kan forhøjes indtil det dobbelte, hvis lovovertrædelsen har baggrund i eller er egnet til at fremkalde en konflikt mellem grupper af personer, hvor der som led i konflikten enten anvendes skydevåben eller anvendes våben eller eksplosivstoffer, som på grund af deres særdeles farlige karakter er egnet til at forvolde betydelig skade, eller begås brandstiftelse omfattet af denne lovs § 180.

Stk. 2. Ved fastsættelse af straffen for overtrædelse af denne lovs § 180, § 183, stk. 2, og § 237 skal det i almindelighed indgå som en særdeles skærpene omstændighed, hvis lovovertrædelsen har baggrund i eller er egnet til at fremkalde en konflikt som nævnt i stk. 1.”

Bestemmelsen i straffelovens § 81 a fik sin nuværende formulering ved lov nr. 672 af 8. juni 2017 om bl.a. ændring af straffeloven, der trådte i kraft den 1. juli 2017. Ved denne lov blev bestemmelsen ændret på tre punkter (ændringslovens § 1, nr. 12-14). For det første (nr. 12) blev opregningen af bestemmelser i § 81 a, stk. 1, udvidet til at omfatte straffelovens § 192 a om overtrædelse af våbenlovgivningen under særligt skærpene omstændigheder. For det andet (nr. 13) blev der i § 81 a, stk. 1 og stk. 2, indsat udtrykket ”eller er egnet til at fremkalde”. For det tredje (nr. 14) blev ordene ”er anvendt” i § 81 a, stk. 1, to steder ændret til ”anvendes”, og ordene ”er begået” blev ændret til ”begås”.

I de almindelige bemærkninger til lovforslaget (Folketingstidende 2016-17, tillæg A, lovforslag nr. L 190) hedder det bl.a.:

”2. Lovforslagets hovedpunkter

...

2.2. Udvidelse af anvendelsesområdet for straffelovens § 81 a

2.2.1. *Gældende ret*

...

Det er en betingelse for at anvende straffelovens § 81 a, at lovovertrædelsen har baggrund i en konflikt mellem grupper af personer, hvor der som led i konflikten tidligere er anvendt skydevåben mv. eller er begået brandstiftelse.

Lovovertrædelsen skal have "baggrund i" en konflikt. Det indebærer, at det skal kunne lægges til grund, at den person, der har begået lovovertrædelsen, helt eller delvis har været motiveret af at ville deltage i eller reagere på en eksisterende konflikt mellem grupper af personer. Det er uden betydning, om der tillige er andre motiver for angrebet, herunder f.eks. personlige uoverensstemmelser, hævn for tidligere krænkelser, fornærmelser eller lignende.

Begrebet "konflikt" skal forstås bredt. Enhver uoverensstemmelse eller uenighed mellem to eller flere grupper vil kunne udgøre en konflikt i § 81 a's forstand. Det er uden betydning for vurderingen af, om en konflikt er omfattet af straffelovens § 81 a, hvad der er årsagen til konflikten, og hvad konflikten drejer sig om. Det er ligeledes uden betydning, om konflikten er begrundet i et eller flere forhold. Det er endvidere ikke en betingelse for at anvende § 81 a, at det fastslås, hvilket af flere mulige underliggende forhold, der har motiveret gerningsmanden. Det er således tilstrækkeligt, at det kan lægges til grund, at gerningsmanden helt eller delvist er motiveret af at ville deltage i eller reagere på konflikten.

Der skal endvidere være tale om en konflikt mellem "grupper af personer". Det vil sige, at der skal være mere end én person på hver side i konflikten. Som grupper anses ikke kun formaliserede grupper med en fast struktur og rollefordeling medlemmerne imellem, et fast tilholdssted og navn eller lignende. Bestemmelsen omfatter også mere løse grupperinger, hvis gruppen dog virker med et fælles sigte eller mål og/eller har et fast reaktionsmønster i bestemte situationer, f.eks. at personerne i gruppen som regel bliver alarmeret og instrueret via telefon- eller sms-kæder i forbindelse med bestemte voldelige eller truende begivenheder, som indtræffer.

Betingelsen om, at der skal være tale om en konflikt, hvor der som led heri enten er anvendt skydevåben eller er anvendt våben eller eksplosivstoffer, som på grund af deres sædeles farlige karakter er egnet til at forvolde betydelig skade, eller er begået brandstiftelse efter straffelovens § 180, indebærer et krav om, at der mindst én gang forud for den aktuelle forbrydelse har været anvendt skydevåben mv. Det betyder, at eksempelvis den første skudepisode i en konflikt ikke i dag er omfattet af straffelovens § 81 a.

Straffelovens § 81 a omfatter tillige forsøg på og medvirken til de opregnede forbrydelser, jf. straffelovens §§ 21 og 23.

...

2.2.2. Justitsministeriets overvejelser

...

Som det fremgår af den politiske aftale om Bandepakke III, er aftalepartierne enige om, at rockernes og bandernes rå og hensynsløse adfærd skal mødes med hårdere straffe, der utvetydigt viser samfundets afstandtagen.

Straffelovens § 81 a finder i dag alene anvendelse, når en rocker- og bandekonflikt allerede er i gang og således ikke på den eller de handlinger, der fremkalder konflikten.

På den baggrund vil aftalepartierne udvide straffelovens § 81 a, så bestemmelsen også omfatter den kriminalitet, der kan fremkalde en konflikt, ligesom bestemmelsen også skal omfatte grove våbenlovsovertrædelser efter straffelovens § 192 a.

2.2.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås at udvide anvendelsesområdet for straffelovens § 81 a til også at omfatte de straffelovsovertrædelser, der er opregnet i bestemmelsen, i tilfælde hvor de pågældende overtrædelser er egnede til at fremkalde en konflikt mellem grupper af personer, hvor der som led i konflikten enten anvendes skydevåben eller anvendes våben eller eksplosivstoffer, som på grund af deres særdeles farlige karakter er egnet til at forvolde betydelig skade, eller begås brandstiftelse omfattet af straffelovens § 180. Samtidig foreslås det at udvide anvendelsesområdet for bestemmelsen til også at omfatte forhold efter straffelovens § 192 a om overtrædelse af våbenlovgivningen under særligt skærpene omstændigheder.

Med de foreslåede ændringer gives § 81 a et bredere anvendelsesområde end i dag. Det vil således fremover være tilstrækkeligt, at den aktuelle lovovertrædelse er egnet til at fremkalde en konflikt mellem grupper af personer, hvor der anvendes skydevåben mv. eller begås brandstiftelse, og anklagemyndigheden vil således ikke som i dag skulle føre bevis for, at gerningen har baggrund i en konflikt.

Begreberne konflikt og grupper skal forstås i overensstemmelse med gældende ret, jf. nærmere herom ovenfor pkt. 2.2.1.

Ved vurderingen af, om en lovovertrædelse er "egnet til at fremkalde" en konflikt af den nævnte art, vil det bl.a. kunne tillægges betydning, om en eller begge af grupperne i almindelighed er kendt for at besidde skydevåben mv., herunder om de har et kendt reaktionsmønster ved konflikter med andre grupper, hvori det bl.a. indgår, at der anvendes skydevåben mv. eller begås brandstiftelse. Det vil også kunne tillægges betydning, om gerningspersonen eller personer fra en af grupperne eksempelvis er eller har været i besiddelse af ulovlige skydevåben mv. eller skudsikre veste eller lignende genstande, der tyder på, at de pågældende er beredte på en konflikt med anvendelse af skydevåben mv. eller regner med at kunne møde modstandere, som er i besiddelse af skydevåben mv. Der vil ligeledes kunne lægges vægt på den aktuelle situation i de to grupper, herunder f.eks. om der er en anspændt stemning mellem grupperne, en uenighed om kriminelle markeder mv. eller en aggressiv adfærd i øvrigt, og om den omhandlede lovovertrædelse i den sammenhæng kan være egnet til at fremkalde en konflikt i § 81 a's forstand. Det bemærkes i den forbindelse, at de straffelovsovertrædelser, som er opregnet i § 81 a, alle er meget grove forbrydelser. Visse af lovovertrædelserne vil dog for en generel betragtning være mere egnede til at fremkalde en konflikt i bestemmelsens forstand end andre. Eksempelvis vil forbrydelser som drab, drabsforsøg, grov vold eller frihedsberøvelse, som udgangspunkt skulle anses for egnet til at fremkalde en konflikt, når de begås af en person fra eksempelvis en rocker- eller bande-gruppe mod en person fra en rivaliserende gruppe, medmindre der foreligger ganske særlige forhold, der taler for et andet resultat. I denne vurdering vil der også skulle indgå oplysninger om de konkrete grupper, herunder f.eks. om deres medlemmer og kendte reaktionsmønstre mv. som nærmere anført ovenfor.

Omvendt vil en række af lovovertrædelserne i § 81 a for en generel betragtning ikke på tilsvarende vis være egnede til at fremkalde en konflikt i § 81 a's forstand. Eksempelvis vil forbrydelser som vold mod personer i offentlig tjeneste eller ulovlig våbenbesiddelse under særligt skærpene omstændigheder i almindelighed næppe kunne anses for egnede til at fremkalde en konflikt mellem grupper i bestemmelsens forstand.

Det vil ligeledes kunne indgå i vurderingen, om den pågældende lovovertrædelse på tidspunktet for pådømmelsen heraf rent faktisk har fremkaldt en konflikt. Omvendt betyder fraværet af en sådan konflikt ikke, at lovovertrædelsen dermed er uegnet til at fremkalde en konflikt. Det afgørende vil under alle omstændigheder være de oplysninger, der foreligger om grupperne og deres medlemmer mv. og den konkrete forbrydelse, og om sammenhængen mellem disse oplysninger gør, at lovovertrædelsen efter en konkret vurdering må anses for egnet til at fremkalde en konflikt mellem de pågældende grupper.

Det foreslås endvidere at udvide opregningen af bestemmelser i § 81 a til ligeledes at omfatte straffelovens § 192 a om overtrædelse af våbenlovgivningen under særligt skærpende omstændigheder.

Det indebærer, at straffen for besiddelse mv. af bl.a. enkeltskudsvåben, halvautomatiske våben, repetervåben, fuldautomatiske skydevåben, panserværnsraketter, morterer, håndgranater, bomber, miner, eksplosivstoffer, springknive og faldknive vil kunne forhøjes i medfør af straffelovens § 81 a, hvis betingelserne i øvrigt er opfyldte.

Som eksempel på et tilfælde, hvor en overtrædelse af straffelovens § 192 a kan have baggrund i en konflikt omfattet af straffelovens § 81 a, kan nævnes, at en person fra en gruppe ulovligt besidder en pistol under særligt skærpende omstændigheder, hvis pistolen bl.a. besiddes med henblik på generelt at kunne forsvare sig selv eller andre mod angreb fra en anden gruppe eller besiddes med henblik på at kunne angribe en person fra en anden gruppe. Bestemmelsen vil også kunne finde anvendelse på ulovlig indførsel af skydevåben, ulovlig handel med våben og ulovlige våbenlagre, der helt eller delvist har baggrund i en konflikt med en anden gruppe.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 12-14, og bemærkningerne hertil.”

Af bemærkningerne til forslaget til ændringslovens § 1, nr. 14, fremgår bl.a.:

”Det foreslås, at udtrykket ”er anvendt” to steder i § 81 a, stk. 1, ændres til ”anvendes”, og at udtrykket ”er begået” ændres til ”begås”.

De foreslåede ændringer er en konsekvens af lovforslagets § 1, nr. 13, hvorefter straffelovens § 81 a fremover også vil skulle omfatte de lovovertrædelser, som er egnet til at fremkalde en konflikt mellem grupper af personer.”

Ved ændringslovens § 1, nr. 13, blev udtrykket ”eller er egnet til at fremkalde” som nævnt indsat i straffelovens § 81 a, således at anvendelsesområdet for bestemmelsen blev udvidet til at omfatte tilfælde, hvor de opregnede lovovertrædelser er egnet til at fremkalde en konflikt mellem grupper af personer, hvor der som led i konflikten bl.a. anvendes skydevåben. Det fremgår af bemærkningerne til forslaget til bestemmelsen, at der ”med forslaget ikke i øvrigt er tilsigtet nogen ændring i bestemmelsens anvendelsesområde.”

Straffelovens § 81 a blev oprindeligt indsat ved lov nr. 501 af 12. juni 2009. I lovforslagets almindelige bemærkninger (Folketingstidende 2008-2009, tillæg A, lovforslag nr. L 211) hedder det om strafudmålingen bl.a.:

”2. Særlig bestemmelse om strafforhøjelse og skærpet straf for visse lovovertrædelser med baggrund i rocker- og banderelaterede opgør mv.

...

2.2. Lovforslagets udformning

...

2.2.5.

...

Det forudsættes, at strafudmålingsniveauet i sager omfattet af den foreslåede bestemmelse i straffelovens § 81 a som udgangspunkt fordobles i forhold til den straf, der i dag ville blive fastsat af domstolene. I tilfælde, hvor domstolene i dag ville udmåle en straf på fængsel i 1 år og 6 måneder - f.eks. i en sag om grov vold - er det således forudsat, at der fremover som udgangspunkt fastsættes en straf på fængsel i 3 år. I tilfælde, hvor domstolene i dag ville udmåle en straf på mere end 10 års fængsel - f.eks. i en drabssag - er det forudsat, at der fremover som udgangspunkt straffes med fængsel på livstid. Det er forudsat, at fordoblingen sker i forhold til den konkrete straf, der ville være blevet udmålt i den enkelte sag.

Fastsættelsen af straffen vil fortsat bero på domstolenes konkrete vurdering i det enkelte tilfælde, og straffelovens almindelige regler om straffens fastsættelse mv. vil fortsat finde anvendelse i sager omfattet af den foreslåede bestemmelse. Det gælder bl.a. straffelovens § 81 om skærpende omstændigheder, § 82 om formildende omstændigheder og § 83 om fastsættelse af straffen under den angivne strafferamme eller strafbortfald.”

Disse bemærkninger om strafudmålingen blev gentaget, da straffelovens § 81 a blev ændret ved lov nr. 733 af 25. juni 2014 (Folketingstidende 2013-2014, tillæg A, lovforslag nr. L 112).

Straffelovens § 192 a

Straffelovens § 192 a fik den formulering, der var gældende på gerningstidspunktet i forhold 5, ved lov nr. 494 af 22. maj 2017, der trådte i kraft den 24. maj 2017.

I de specielle bemærkninger til lovforslaget er det anført, at straffen for ulovlig besiddelse mv. af skydevåben med ammunition, der kan affyres med skydevåbnet, på ikke offentligt tilgængeligt sted i førstegangstilfælde som udgangspunkt forudsættes fastsat til ubetinget fængsel i 2 år og 3 måneder. I gentagelsestilfælde forudsættes straffen som udgangspunkt fastsat til ubetinget fængsel mellem 2 år og 8 måneder og 3 år (Folketingstidende 2016-17, tillæg A, lovforslag nr. L 139).

Anbringender

Anklagemyndigheden har anført navnlig, at straffelovens § 81 a finder anvendelse i sagen.

Det blev ved den seneste lovændring i 2017 tilsigtet at udvide anvendelsesområdet til også at omfatte den ”første” episode, der kan udløse en konflikt mellem to grupperinger. Det gælder, hvad enten der er tale om strafbare handlinger, der har baggrund i en konflikt mellem to grupperinger, hvor der f.eks. anvendes skydevåben, eller strafbare handlinger, der er egnet til at fremkalde en sådan konflikt mellem to grupperinger.

Efter landsrettens bevisresultat må det lægges til grund, at der på gerningstidspunktet var en konflikt mellem Bandidos og Satudarah, og at Ts handlinger havde baggrund i denne konflikt. Det må – på baggrund af landsrettens domfældelse af T for drabsforsøg ved anvendelse af skydevåben begået mod en person fra den modstående gruppe – endvidere lægges til grund, at der på gerningstidspunktet blev anvendt våben imellem de to grupper. Betingelserne for at anvende straffelovens § 81 a var allerede som følge heraf opfyldt.

Landsrettens afgørelse synes at tage udgangspunkt i den formulering, som straffelovens § 81 a havde før lov nr. 672 af 8. juni 2017 trådte i kraft den 1. juli 2017, hvor det var et krav, at f.eks. skydevåben (mindst én gang tidligere) ”er anvendt” og ikke blot ”anvendes”.

Landsretten har i øvrigt i præmisserne ikke forholdt sig til, om Ts handlinger var ”egnet til at fremkalde” en konflikt, hvori der anvendes f.eks. skydevåben. Det er anklagemyndighedens opfattelse, at drabsforsøg ved anvendelse af skydevåben begået mod en person fra en gruppe, der er i konflikt med en gruppe, som T er tilknyttet, ud fra en generel betragtning under alle omstændigheder er egnet til at fremkalde en konflikt mellem grupperne, hvor der anvendes skydevåben og således er omfattet af straffelovens § 81 a. Højesteret kan tage stilling til dette synspunkt ud fra landsrettens bevisresultat.

Berigtigelsen i ankemeddelelsen for Højesteret indebærer ikke en udvidelse af tiltalen i forhold 5 og 6. Der er alene tale om en uddybning og en gengivelse af ordlyden i straffelovens § 81 a, stk. 1 og 2. Berigtigelsen er sket for at tydeliggøre anklagemyndighedens påstand for Højesteret og give T den bedst mulige adgang til at forberede sit forsvar.

Beskrivelsen af forhold 5 og 6 gav T rig lejlighed til at forberede sit forsvar, og landsretten burde have taget stilling til, om betingelserne for at anvende § 81 a, stk. 1, og stk. 2, som beskrevet i bestemmelseernes ordlyd, var opfyldt.

Anklagemyndigheden har med hensyn til strafudmålingen anført, at det i forarbejderne til § 81 a klart er tilkendegivet, at straffen i sager omfattet af bestemmelsen som udgangspunkt skal fordobles i forhold til den straf, der ellers ville blive fastsat af domstolene. Det er også sådan, bestemmelsen er blevet forstået i retspraksis.

På den baggrund skal straffen i den foreliggende sag under anvendelse af straffelovens § 81 a, stk. 1 og 2, udmåles til 14-15 års fængsel.

T har anført navnlig, at landsretten har anvendt straffelovens § 81 a korrekt ved ikke at henføre lovovertrædelserne i forhold 5 og 6 til straffelovens § 81 a.

Efter straffelovens § 81 a som ændret i 2017 kan en lovovertrædelse henføres under bestemmelsen under to betingelser. For det første finder bestemmelsen anvendelse, hvis lovovertrædelsen har baggrund i en konflikt, hvor der tidligere mindst én gang er anvendt skydevåben. Dette svarer til den retstilstand, der gjaldt forud for lovændringen, og lovændringen tager ikke sigte på at ændre denne retstilstand. For det andet kan straffelovens § 81 a – som noget nyt – finde anvendelse på en lovovertrædelse, hvis lovovertrædelsen er egnet til at fremkalde en konflikt, hvor der anvendes skydevåben. I anklageskriftets forhold 5 og 6 er der alene henvist til den første betingelse, idet det er anført, at lovovertrædelserne havde baggrund i en igangværende konflikt mellem Bandidos og Satudarah. For at kunne henføre lovovertrædelserne under straffelovens § 81 a var det derfor nødvendigt, at anklagemyndigheden beviste, at der tidligere som led i konflikten var anvendt skydevåben mindst én gang, og dette fandt landsretten ikke godtgjort. Landsretten henførte derfor ikke lovovertrædelserne under straffelovens § 81 a. Landsretten tog ikke stilling til den anden betingelse om, hvorvidt lovovertrædelserne var egnet til at fremkalde en konflikt, hvor der anvendes skydevåben. Det skyldes, at denne forhøjelsesgrund ikke var påberåbt i anklageskriftet.

Anklagemyndigheden har ved omformuleringen af tiltalen i forhold 5 og 6 i ankemeddelelsen for Højesteret udvidet tiltalen på en måde, der kræver hans samtykke.

Det afgørende er, hvordan anklageskriftet har været udformet, og ikke, hvad straffelovens § 81 a rummer mulighed for. Anklageskriftet har været begrænset til at angå spørgsmålet om baggrund i konflikt. Dette indebærer som nævnt, at det er en betingelse for at anvende straffelovens § 81 a, at der mindst én gang forud for den aktuelle forbrydelse har været anvendt skydevåben. Landsretten har fundet, at dette ikke var godtgjort. Dette bevisresultat kan Højesteret ikke efterprøve. Med omformuleringen ”egnet til at fremkalde” forsøger anklagemyndigheden at omgå, at bevisresultatet ikke kan efterprøves af Højesteret.

Om anklagemyndighedens ændring af tiltalen i forhold 5 og 6 udgør en berigtigelse eller en udvidelse, beror efter teori og praksis på, om ændringen kan rummes inden for begrebet ”biomstændigheder”, jf. retsplejelovens § 883, stk. 4. Dette er ikke tilfældet her. Ved at skrive ordlyden af straffelovens § 81 a ind i tiltalen, ændrer sagen karakter på den måde, at det ud over den bevisvurdering, der allerede har fundet sted i byretten og landsretten, skal vurderes, om handlingen var egnet til at fremkalde en konflikt.

Det indgår med afgørende vægt ved vurderingen af, om der er tale om en udvidelse eller berigtigelse, om tiltalte og dennes advokat har haft mulighed for at forberede forsvaret i overensstemmelse med ændringen. I den foreliggende sag indebærer ændringen af tiltalen i forhold 5 og 6, at sagen som noget nyt skal forberedes og tilrettelægges under inddragelse af spørgsmålet om, hvorvidt de strafbare handlinger var egnet til at fremkalde en konflikt. Der er tale om en bevisvurdering, hvori indgår flere elementer, og det burde have været klarlagt på forhånd, at dette ville være et bevistema i sagens behandling. Formentlig af samme årsag har hverken byretten eller landsretten foretaget en vurdering af, om forholdene var egnet til at fremkalde en konflikt.

Højesteret kan ikke foretage en selvstændig bevisvurdering af, om forholdene var egnet til at fremkalde en konflikt, dels fordi en sådan bevisvurdering falder uden for Højesterets prøvelsesadgang, dels fordi dette vil være i strid med toinstansprincippet, da hverken byretten eller landsretten som nævnt har foretaget denne vurdering.

Der er således ikke grundlag for at anvende straffelovens § 81 a, og den fastsatte straf på fængsel i 8 år er passende.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagens baggrund og problemstillinger

T blev ved landsrettens dom i forhold 5 og 6 fundet skyldig i besiddelse af et skydevåben isat skarp ammunition under særligt skærpende omstændigheder efter straffelovens § 192 a, stk. 1, nr. 1, og forsøg på manddrab efter straffelovens § 237, jf. § 21. Han havde den 13. november 2017 ca. kl. 03.45 sammen med en medgerningsmand tiltvunget sig adgang til Fs lejlighed i Næstved og skudt F seks gange i ben, arme og mave, hvilket bragte Fs liv i overhængende fare. Landsretten fandt ikke grundlag for at henføre lovovertrædelserne under straffelovens § 81 a.

Sagen for Højesteret angår, om landsretten burde have henført lovovertrædelserne i forhold 5 og 6 under straffelovens § 81 a, og i givet fald om Højesteret med landsrettens bevisresultat kan henføre lovovertrædelserne under denne bestemmelse. Der skal endvidere tages stilling til strafudmålingen.

Anvendelsesområdet for straffelovens § 81 a

Efter straffelovens § 81 a, stk. 1, kan bl.a. den straf, der er foreskrevet i straffelovens § 192 a, forhøjes med indtil det dobbelte, hvis overtrædelser af denne bestemmelse har baggrund i eller er egnet til at fremkalde en konflikt mellem grupper af personer, hvor der som led i konflikten bl.a. anvendes skydevåben. Efter straffelovens § 81 a, stk. 2, skal det ved fastsættelsen af straffen for bl.a. overtrædelse af straffelovens § 237 i almindelighed indgå som en særdeles skærpende omstændighed, hvis lovovertrædelser har baggrund i eller er egnet til at fremkalde en konflikt som nævnt i stk. 1. Det fremgår af forarbejderne, at § 81 a også omfatter forsøg på og medvirken til overtrædelse af de opregnede bestemmelser.

Straffelovens § 81 a blev ændret ved lov nr. 672 af 8. juni 2017, der trådte i kraft den 1. juli 2017. Bestemmelsen blev udvidet til at omfatte overtrædelse af straffelovens § 192 a. Bestemmelsen blev endvidere ændret ved, at udtrykket ”eller egnet til at fremkalde” blev indsat, og ved, at ordene ”er anvendt” to steder blev ændret til ”anvendes”, mens ordene ”er begået” blev ændret til ”begås”. Disse ændringer har til formål at give bestemmelsen et bredere anvendelsesområde. Dette er i bestemmelsens ordlyd kommet til udtryk ved, at en af de opregnede lovovertrædelser kan henføres under bestemmelsen, hvis ”lovovertrædelser *har bag-*

grund i eller er egnet til at fremkalde en konflikt mellem grupper af personer, hvor der som led i konflikten enten anvendes skydevåben eller anvendes våben eller eksplosivstoffer ... eller begås brandstiftelse omfattet af denne lovs § 180” (kursiveret her).

Som det fremgår af bestemmelsens ordlyd, tager nutidsformen (”anvendes” og ”begås”) sprogligt sigte på både første led (når lovovertrædelsen har baggrund i en konflikt) og andet led (når lovovertrædelsen er egnet til at fremkalde en konflikt). Bestemmelsens forarbejder giver ikke grundlag for at forstå bestemmelsen i strid med dens ordlyd, således at nutidsformen kun finder anvendelse på andet led (når lovovertrædelsen er egnet til at fremkalde en konflikt). Det er således ikke – som under den tidligere retstilstand – en betingelse for at anvende bestemmelsens første led (når lovovertrædelsen har baggrund i en konflikt), at der mindst én gang tidligere er anvendt skydevåben mv. som led i konflikten.

Højesteret finder herefter, at den første skudepisode med baggrund i en bandekonflikt efter lovændringen er omfattet af straffelovens § 81 a, idet der herved som led i konflikten ”anvendes” skydevåben som anført i bestemmelsen.

Den konkrete bedømmelse

Som anklageskriftets forhold 5 og 6 forelå for byret og landsret, angår forhold 5 overtrædelse af straffelovens § 192 a ved besiddelse af et skydevåben isat skarp ammunition under særligt skærpende omstændigheder. Straffelovens § 81 a, stk. 1, er angivet i forhold 5. Det er endvidere anført, at overtrædelsen ”har baggrund i en igangværende bandekonflikt mellem Satudarah og Bandidos”. Forhold 6 angår forsøg på at dræbe F med seks skud. Straffelovens § 81 a, stk. 2, er angivet i forhold 6. Det er endvidere anført, at drabsforsøget har ”baggrund i en igangværende konflikt mellem grupperne Bandidos og Satudarah”.

Ved landsrettens dom blev T som nævnt fundet skyldig i overtrædelse af straffelovens § 192 a, stk. 1, nr. 1, i forhold 5 og i drabsforsøg i forhold 6. Landsretten fandt det bevist, at drabsforsøget havde baggrund i en konflikt mellem Bandidos og Satudarah, men fandt det ikke bevist, at der som led i konflikten tidligere var anvendt skydevåben mv. Der var derfor efter landsrettens opfattelse ikke grundlag for at henføre lovovertrædelserne under straffelovens § 81 a.

Efter lovændringen i 2017 er det som anført foran ikke længere en betingelse for at anvende § 81 a, at der mindst én gang tidligere er anvendt skydevåben mv. Landsretten har derfor lagt en forkert forståelse af straffelovens § 81 a til grund.

Højesteret finder efter landsrettens bevisresultat, at lovovertrædelserne i forhold 5 og 6 skal henføres under straffelovens § 81 a, stk. 1, henholdsvis stk. 2. Højesteret har herved lagt vægt på, at lovovertrædelserne, der må ses i sammenhæng, efter landsrettens bevisresultat havde baggrund i en konflikt mellem Bandidos og Satudarah, og at T som led i denne konflikt forsøgte at dræbe F med seks skud. Lovovertrædelserne har således baggrund i en konflikt, hvor der – efter landsrettens domfældelse i forhold 5 og 6 – ”anvendes” skydevåben, selv om det efter landsrettens bevisresultat må lægges til grund, at der ikke tidligere var anvendt skydevåben som led i konflikten.

Da der således allerede efter anklageskriftet for byret og landsret og landsrettens bevisresultat er grundlag for at henføre lovovertrædelserne i forhold 5 og 6 under straffelovens § 81 a, har Højesteret ikke anledning til at tage stilling til anklagemyndighedens ændring af anklageskriftet i forhold 5 og 6 i ankemeddelelsen for Højesteret, herunder om ændringen må anses for en berigtigelse eller udvidelse af tiltalen.

Strafudmålingen

Straffen skal fastsættes efter straffelovens § 81 a, der som nævnt finder anvendelse på lovovertrædelserne i forhold 5 og 6. I forarbejderne til bestemmelsen er det forudsat, at straffen som udgangspunkt fordobles i forhold til den straf, der ellers ville være blevet udmålt.

Drabsforsøg straffes efter praksis med fængsel i 6 år, når der ikke foreligger særlige omstændigheder, der kan bevirke nedsættelse eller forhøjelse af straffen, jf. f.eks. Højesterets dom af 4. maj 2004 gengivet i UfR 2004.2045.

Som følge af overtrædelser af straffelovens § 192 a, der i øvrigt er et gentagelsestilfælde, er der efter Højesterets opfattelse grundlag for at skærpe straffen i forhold til udgangspunktet på 6 års fængsel, jf. herved Højesterets dom af 20. april 2018 gengivet i UfR 2018.2250.

Da straffen skal forhøjes efter straffelovens § 81 a, skal der ikke ved fastsættelsen af den straf, der kan fordobles efter § 81 a, tillige lægges vægt på, at forhold 5 og 6 er begået som led i en bandekonflikt, jf. herved Højesterets dom af 22. januar 2020 gengivet i UfR 2020.1254.

På den anførte baggrund finder Højesteret efter en samlet vurdering, at straffen skal forhøjes til fængsel i 14 år.

Konklusion

Lovovertrædelserne i forhold 5 og 6 skal henføres under straffelovens § 81 a.

Landsrettens dom stadfæstes herefter med den ændring, at T straffes med fængsel i 14 år.

Højesteret finder, at T skal betale de sagsomkostninger for landsretten, der vedrører ham, og at statskassen skal betale sagens omkostninger for Højesteret, jf. retsplejelovens § 1008, stk. 3 og 4.

T har fortsat været fængslet under anken.

Thi kendes for ret:

Landsrettens dom stadfæstes med den ændring, at T straffes med fængsel i 14 år.

T skal betale de ham vedrørende sagsomkostninger for landsretten, mens statskassen skal betale sagens omkostninger for Højesteret.